

УДК 7.012:612.8

ДИЗАЙН ТЕРАПЕВТИЧНИХ КОМІКСІВ: ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗАСОБИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ

СКЛЯРЕНКО Наталія^{1,2}, КНИШ Анастасія², ЛАСТОЧКІНА Софія²

¹Луцький національний технічний університет, Луцьк, Україна

²Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна

nata_skliarenko@ukr.net; anastasiaknush18@gmail.com,

lastochkinasofiiia@gmail.com

У дослідженні проаналізовано комікси як засіб арт-терапії. Визначено сутність терапевтичного коміксу та його функції. Розглянуто найбільш ефективні дизайнерські рішення та засоби художньої виразності для створення терапевтичних коміксів. Підкреслено важливість міждисциплінарної співпраці над створенням коміксів для досягнення ефективного терапевтичного ефекту.

Ключові слова: терапевтичний комікс, функціональність, засоби візуальної комунікації, візуальна терапія, дизайн.

ВСТУП

Створення терапевтичних коміксів – це виклик, що об'єднує мистецтво, психологію та дизайн для допомоги людям з різними психічними або емоційними проблемами.

Сучасний світ характеризується стрімким зростанням популярності терапевтичних коміксів як інструменту візуалізації та розповіді історій про досвід хвороби, лікування, травми чи емоційних переживань. Феномен, відомий як «графічна медицина», передбачає застосування коміксів задля терапевтичних цілей у сфері психічного здоров'я та медицини [1; 2]. Розробка терапевтичних коміксів вимагає ретельного дизайну, який враховує як естетичні, так і функціональні аспекти [3]. Однак, незважаючи на поширене використання терапевтичних коміксів, наукові дослідження їх функціональних особливостей та візуальних елементів, що зумовлюють терапевтичний вплив, досі залишаються невивченими з точки зору дизайну.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є аналіз функцій коміксів як засобу візуальної терапії в сучасному суспільстві. Завданнями є: 1) визначити сутність терапевтичного коміксу та його функції; 2) проаналізувати засоби художньої виразності та дизайнерські рішення, які забезпечують найкраще досягнення терапевтичного ефекту в коміксах.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Терапевтичні комікси (інші назви – медичні, графічні наративи про хвороби) є порівняно новим напрямом у сфері графічного мистецтва та

медицини [1]. Це унікальна форма візуальної комунікації, яка використовує поєднання малюнків та тексту для розповіді історій про досвід хвороби, травми, емоційних переживань чи психічних розладів [1].

Термін «graphic medicine» був запропонований у 2007 р. британським лікарем та коміксистом Яном Вільямсом, який є автором спеціалізованого ресурсу graphicmedicine.org [3]. Використання коміксів у терапевтичних цілях базується на поєднанні візуальних та вербальних компонентів, що дозволяє ефективно передавати досвід, емоції та переживання, пов'язані зі станом здоров'я. Візуальна природа коміксів значно полегшує сприйняття інформації, викликає емпатію та допомагає встановити зв'язок між пацієнтом, його оточенням та медичним персоналом [1].

Терапевтичні комікси слугують інструментом для візуалізації та розповіді історій про досвід хвороби, лікування та одужання. Вони дозволяють дестигматизувати хвороби в очах пацієнтів та суспільства. Як інструмент для психологічної адаптації людей, які нещодавно стикнулися з хворобою, вони допомагають висловити емоції, думки, спогади, бажання, страхи або надії через метафоричні зображення, символи, кольори, форми тощо [2]. Наприклад, комікси про особисті досвіди, спогади, мрії, фантазії, галюцинації, кошмари тощо, є терапевтичними. Деякі приклади таких коміксів – це *Stitches*, *Ghost World*, *Blankets*, *I Kill Giants* тощо [3].

Іще однією важливою функцією терапевтичних коміксів є візуалізація досвіду боротьби з хворобою з різних точок зору – пацієнта, медичного персоналу, доглядальників чи рідних [1]. Ця різноманітність поглядів сприяє кращому розумінню складності ситуації та формуванню емпатії та співчуття.

Крім художнього та терапевтичного компонентів, терапевтичні комікси містять освітню складову, надаючи корисну інформацію про стан здоров'я, лікування, профілактику тощо. Важливо знайти баланс між розважальною та просвітницькою функціями. Завдяки своїй візуальній природі та доступності вони ефективно представляють складну медичну інформацію у зрозумілій формі. Це необхідно під час навчання медичних працівників чи просвітницьких кампаній для широкої аудиторії.

Терапевтичні комікси розробляються різними авторами та фахівцями, серед яких:

- Коміксиста та ілюстратори – професійні художники коміксів, які створюють візуальну частину терапевтичних коміксів, малюнки, ілюстрації, розробляють стиль та композицію кадрів;
- Письменники та сценаристи – фахівці, які пишуть сценарії та тексти до терапевтичних коміксів, розробляють сюжетні лінії, діалоги персонажів;
- Пацієнти та люди з досвідом хвороби – люди, які стикалися з різними захворюваннями, їхні життєві історії стають основою для графічних наративів, а візуальні розповіді базуються на реальних історіях та досвіді;
- Медичні працівники (лікарі, медсестри, психологи) залучені як консультанти для забезпечення точності та достовірності медичної інформації, яка відображається в коміксах;

- Науковці та дослідники вивчають ефективність використання терапевтичних коміксів, досліджують їх вплив на пацієнтів, розробляють методики застосування;
- Митці та арт-терапевти застосовують комікси як форму арт-терапії для допомоги пацієнтам висловити свої емоції та переживання через візуальні образи.

Отже, створення якісних терапевтичних коміксів часто є міждисциплінарною співпрацею між художниками, письменниками, медичними фахівцями, пацієнтами та дослідниками для досягнення максимального терапевтичного ефекту.

При створенні терапевтичних коміксів враховують засоби дизайну, які сприяють ефективному сприйняттю та взаємодії з медичною інформацією. Колірна палітра відіграє важливу роль для привернення уваги та передачі емоційного забарвлення. Використання теплих та приємних кольорів, таких як світло-жовтий або м'яка блакить, створюють атмосферу спокою, меланхолії, дружньої та позитивної комунікації з читачем. Використання контрастних кольорів допомагає виділити важливі деталі та акцентувати увагу на конкретних моментах. Однак, використання яскравих та агресивних кольорів може викликати стрес або дискомфорт [1].

Композиція кадрів та розташування панелей у терапевтичних коміксах чіткі та логічні. Завдяки цьому забезпечується плавний перехід між сценами та полегшується сприйняття інформації. Це дозволяє читачеві зручно переглядати інформацію та легко розуміти послідовність подій. Збалансоване розміщення тексту та малюнків не заважає сприйняттю контенту. Використання різноманітних кутів зору, планів та розмірів панелей дозволяє створити динамічний ритм оповідання та підкреслити ключові моменти історії.

Легко читабельні та зрозумілі шрифти відіграють визначальну роль у сприйнятті та розумінні коміксів. Наприклад, прості Sans serif шрифти, такі як Arial або Helvetica, часто використовуються для заголовків та основного тексту, оскільки вони забезпечують чітку читабельність (комікси «Марія і я» Міг'ель Гаярдо, «Таємниця Життя та смерті» Світлана Ройз, «Серце шрифтом Брайля» Жорис Шамблен). Жирність або курсив слугує для акцентування подій або виокремлення тексту. Розміщення тексту зручне для читання та не заважають сприйняттю ілюстрацій.

Спрощений, доступний стиль ілюстрацій відіграє значну роль у терапевтичних коміксах. Використання чистих ліній, мінімалістичних форм та обмеженої палітри кольорів дозволяє зосередити увагу читача на історії та емоціях, а не на складності візуального втілення. Водночас, ілюстрації створюються достатньо виразними та деталізованими, щоб ефективно передати емоційний стан персонажів та атмосферу оповідання. Дизайн таких коміксів орієнтований на цільову аудиторію. Наприклад, якщо комікс адресований дітям, то використовують яскраві кольори та дружні малюнки, а також простий і зрозумілий стиль мовлення.

У сучасному світі, де проблеми психічного здоров'я стають все більш актуальними, терапевтичні комікси набувають важливого значення як інноваційний інструмент для самовираження, емоційного зцілення та

формування емпатії. Вони дозволяють людям, які пережили травматичні події або стикаються з психологічними викликами, висловити та пропрацювати свої почуття, страхи та переживання через доступну та зрозумілу форму.

ВИСНОВКИ

Отже, терапевтичний комікс поєднує ефективне використання кольорів, чіткість шрифтів, логічність структури та врахування потреб цільової аудиторії. Дизайн терапевтичних коміксів вимагає ретельного підходу та врахування низки принципів, включаючи спрощений стиль ілюстрацій, чітку композицію кадрів, зручне розміщення тексту, продуману колірну палітру та залучення читача до процесу створення історії. Дотримання цих принципів дозволяє створити ефективний терапевтичний інструмент, який полегшує розповідь та сприйняття історій про досвід хвороби та одужання.

Це дослідження має наукову та практичну цінність, оскільки воно доповнює та розширює знання про комікси як засіб візуальної терапії. Воно є корисним для художників, викладачів, психологів, соціологів та інших фахівців, які зацікавлені в коміксах як в мистецтві та явищі. Це дослідження також відкриває нові можливості для аналізу терапевтичних коміксів різних жанрів та стилів, їх впливу на культуру та соціум загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гудошник О. Глава 5. Медичний комікс як графічний наратив. *Медіанаративи*: монографія. Дніпро: Ліра, 2022. С. 59–76.
2. Гудошник О., Бучарська І. Медіальність українського документального коміксу під час війни. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*: журналістика. 2023. № 1 (5). С. 72–81. DOI: <https://doi.org/10.23939/sjs2023.01.070>
3. Graphic medicine. Web-site. URL: <https://www.graphicmedicine.org/> (дата звернення: 06.04.2024).

SKLIARENKO N., KNYSH A., LASTOCHKINA S.

DESIGN OF THERAPEUTIC COMICS: FUNCTIONAL FEATURES AND VISUALIZATION TOOLS

The study analyzed comics as a means of art therapy. The essence of the therapeutic comic and its functions are defined. The most effective design solutions and means of artistic expression for creating therapeutic comics are considered. The importance of interdisciplinary cooperation in creating comics to achieve an effective therapeutic effect is emphasized.

Key words: *therapeutic comic, functionality, means of visual communication, visual therapy, design.*